

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.07.2005, sp. zn. 5 Tdo 892/2005, ECLI:CZ:NS:2005:5.TDO.892.2005.1

Číslo: 41/2007

Právní věta: Z ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., které upravuje zákaz reformationis in peius (zákaz změny k horšímu), vyplývá, že pro řešení otázky, zda by došlo jinou právní kvalifikací skutku k porušení tohoto principu, je nezbytné jednoznačně vyřešit, jaký trestný čin (včetně příslušných okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby) by při správném právním posouzení zjištěné jednání obviněného naplnilo, neboť jen tak lze posoudit, zda se zákaz reformationis in peius v posuzovaném případě uplatní. Zákaz reformationis in peius se nevztahuje na samotné řízení, ale na jeho výsledek (tedy na rozhodnutí). Uvedený zákaz se tedy nevztahuje na možnost zvažovat jinou, přísnější právní kvalifikaci jednání obviněného zejména za situace, kdy jsou zde pochybnosti o naplnění znaků trestného činu, pro který byl obviněný odsouzen, ale na rozhodnutí odvolacího soudu o vině obviněného takovým přísnějším trestným činem. Pokud odvolací soud nemá dostatek podkladů pro takovou úvahu v provedeném dokazování a na základě něho ve skutkovém zjištění soudu prvního stupně, musí dokazování buď sám podle § 263 odst. 6, 7 tr. ř. doplnit, anebo je povinen napadený rozsudek podle § 258 tr. ř. zrušit a ve smyslu § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátit soudu prvního stupně, který pak dokazování v potřebných směrech doplní, přičemž při dalším rozhodování je vázán ve smyslu § 264 odst. 2 tr. ř. zákazem reformationis in peius ve stejném rozsahu jako odvolací soud.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.07.2005

Spisová značka: 5 Tdo 892/2005

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zákaz reformace in peius

Předpisy: § 259 odst. 4 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného P. P. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. 5 To 12/2005, a současně vrchnímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. 50 T 8/2004, byl obviněný P. P. uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr.

zák., kterého se dopustil tím, že dne 10. 11. 2000 v B. na základě uzavřené komisionářské smlouvy ze dne 21. 4. 1998 postupoval v rozporu s čl. II. této smlouvy a podal bez souhlasu a vědomí klienta B. K. pokyn k přímému obchodu na RM - S., a to pokyn k převodu 6000 kusů cenných papírů - akcií společnosti W. C. p., a. s., v hodnotě 1400 Kč za jednu akcii z klientského účtu B. K., přičemž cenné papíry bez finančního vyrovnání převedl na účet R. K., čímž poškozenému B. K. způsobil škodu ve výši 8 400 000 Kč.

Za tento trestný čin byl obviněný P. P. podle § 255 odst. 3 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 3 let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Dále mu byl podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání ve společnostech zabývajících se obchodováním s cennými papíry a správou cenných papírů na dobu 7 let. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený B. K., bytem Rakousko, odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Uvedený rozsudek soudu prvního stupně napadli obviněný P. P. a poškozený B. K. odvoláními, o kterých Vrchní soud v Olomouci rozhodl rozsudkem ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. 5 To 12/2005, tak, že z podnětu odvolání poškozeného B. K. napadené rozhodnutí podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku o náhradě škody a znovu za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obviněný P. P. povinen nahradit poškozenému B. K. škodu zaplacením částky 5 190 000 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl poškozený B. K. odkázán se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Odvolání obviněného pak bylo podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. 5 To 12/2005, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. 50 T 8/2004, podal obviněný P. P. prostřednictvím obhájce Mgr. P. K. dovolání do všech výroků napadeného rozhodnutí z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V úvodu odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku dovolatel namítl, že naplnění tohoto dovolacího důvodu spočívajícího v nesprávném právním posouzení skutku spatřuje v neexistenci zákonem nebo smlouvou mu uložené povinnosti opatrovat nebo spravovat majetek poškozeného B. K. Poškozený svěřil svůj majetek obchodníkovi s cennými papíry na základě komisionářské smlouvy, kterou poškozený uzavřel dne 21. 4. 1998 podle § 28 a násl. zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, v platném znění, se společností K., brokerský dům K., a. s., B.(dále jen „K., brokerský dům K., a. s.“). Nositelem povinnosti opatrovat nebo spravovat majetek poškozeného svěřený na základě této komisionářské smlouvy byl tedy obchodník s cennými papíry, a proto jemu jakožto zaměstnanci zmíněné společnosti z výše uvedeného smluvního vztahu s poškozeným nevyplývala smluvní povinnost opatrovat nebo spravovat jeho majetek svěřený obchodníkovi s cennými papíry. Jeho vztah k obchodníkovi s cennými papíry byl potom vztahem pracovněprávním, který byl založen pracovní smlouvou uzavřenou dne 15. 4. 1998 ve znění dodatku uzavřeného dne 31. 3. 1999. S účinností od 1. 4. 1999 byl u obchodníka s cennými papíry pracovně zařazen na druh práce „ředitel pobočky“. V pracovní smlouvě včetně dodatku není žádné smluvní ujednání, které by mu ukládalo povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek svěřený obchodníkovi s cennými papíry. Tuto povinnost nelze dovodit ani z ustanovení o základních povinnostech zaměstnanců upravených v ustanovení § 73 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. práce“), ani z ustanovení o základních povinnostech vedoucích zaměstnanců upravených v ustanovení § 74 zák. práce. S obchodníkem s cennými papíry neuzavřel žádnou smlouvu, ze které by mu vyplývala smluvní povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek. Nebyl ani v žádném jiném vztahu k obchodníkovi s cennými papíry, ze kterého by mu taková povinnost vyplývala, když nebyl členem statutárního orgánu obchodníka s cennými papíry ani nebyl makléřem provádějícím za obchodníka s cennými papíry odborné obchodní činnosti související s uzavřeným obchodem podle § 47 odst. 1 písm. i) zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění zákona č. 362/2000 Sb.

Dále dovolatel namítl, že v žádném ustanovení citované komisionářské smlouvy není upravena smluvní povinnost spravovat či opatrovat cizí majetek, a proto mu tato povinnost ani nemohla být uložena, nehledě k tomu, že nebyl smluvní stranou komisionářské smlouvy. Pro úplnost je třeba uvést, že článek II. komisionářské smlouvy, který je citován ve skutkové větě výroku o vině v rozsudku Krajského soudu v Brně, odkazuje na platné Všeobecné podmínky obchodní společnosti K., s., r. o., která není smluvní stranou komisionářské smlouvy a je jiným subjektem než obchodník s cennými papíry, obchodní společnost K., brokerský dům K., a. s. Pokud tedy v popisu skutku, kvalifikovaného jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák., není specifikováno, na základě jakého zákonného či smluvního ustanovení byla obviněnému výše uvedená povinnost uložena, nelze pro nepřítomnost jednoho z obligatorních znaků předmětné skutkové podstaty skutek kvalifikovat jako trestný čin ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zák. V této souvislosti obviněný odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [6 Tdo 566/2004](#) a sp. zn. [3 Tdo 1279/2004](#).

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud vydal usnesení, kterým se podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zruší v celém rozsahu rozsudky Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. 5 To 12/2005, a Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. 50 T 8/2004, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. se přikazuje Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Mimo to dal dovolatel podnět k tomu, aby před rozhodnutím Nejvyššího soudu o dovolání předseda senátu Nejvyššího soudu podle § 265o odst. 1 tr. ř. odložil nebo přerušil výkon napadených rozhodnutí.

Nejvyšší státní zástupkyně, již bylo dovolání obviněného P. P. doručeno ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. dne 15. 6. 2005, se do doby konání neveřejného zasedání Nejvyššího soudu k dovolání obviněného P. P. nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve v souladu se zákonem zkoumal, zda není dán některý z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., a na základě tohoto postupu shledal, že dovolání ve smyslu § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.), řádně a včas (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.) a splňuje náležitosti dovolání. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím tvrzený dovolací důvod, a shledal, že tento důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl uplatněn v souladu se zákonem vymezenými podmínkami.

V ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je stanoveno, že tento důvod dovolání je naplněn tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat buď nesprávnost právního posouzení skutku, tj. mylnou právní kvalifikaci skutku, jak byl v původním řízení zjištěn, v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva, anebo vadnost jiného hmotně právního posouzení. Z takto vymezeného dovolacího důvodu vyplývá, že důvodem dovolání ve smyslu tohoto ustanovení nemůže být nesprávné skutkové zjištění, a to přesto, že právní posouzení (kvalifikace) skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazují na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. V rámci dovolání podaného z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné na skutkový stav poukázat pouze z hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva.

Při uplatnění důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný v podaném dovolání směřoval své výtky zejména k tomu, že jak soud prvního stupně, tak i soud druhého stupně

nesprávně právně posoudily jednání obviněného, neboť neexistovala zákonem či smluvně mu uložená povinnost opatrovat či spravovat majetek poškozeného, která by mohla být trestně sankcionována ustanovením § 255 tr. zák.

Trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

Nejvyšší soud z hlediska skutkového zjištění vycházel z výroku o vině v rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. 50 T 8/2004, podle kterého se obviněný P. P. trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák. dopustil tím, že dne 10. 11. 2000 v B. podal bez souhlasu a vědomí klienta B. K. a v rozporu s čl. II. komisionářské smlouvy ze dne 21. 4. 1998 pokyn k přímému obchodu na RM - S., a to pokyn k převodu 6000 kusů cenných papírů - akcií společnosti W. C. p., a. s., v hodnotě 1400 Kč za jednu akcii z klientského účtu B. K., přičemž cenné papíry bez finančního vyrovnání převedl na účet R. K., čímž poškozenému B. K. způsobil škodu ve výši 8 400 000 Kč. Podle odůvodnění tohoto rozsudku nelze přehlédnout, že obviněný z titulu pracovní smlouvy uzavřené se společností K. vykonával funkci ředitele pobočky. Obchodník s cennými papíry má podle soudu prvního stupně ze zákona povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, je povinen činit úkony, které jsou nutné k výkonu zachování práv spojených s cennými papíry, je povinen požadovat splnění závazku s cennými papíry, vykonávat práva s cennými papíry spojená a zejména dbát o záležitosti klienta s odbornou péčí a nepřekročit dovolenou míru rizika a právními předpisy stanovená pravidla podnikání s takovým majetkem. V případě obviněného nelze říci, že by překročil dovolenou míru rizika, neboť riziko se nevztahuje k neoprávněné manipulaci s cennými papíry. V důsledku toho obviněný P. P., který z titulu pracovní smlouvy uzavřené se společností K. vykonával funkci ředitele pobočky, svým jednáním podle soudu prvního stupně hrubě porušil povinnost, která mu jako správci cizího majetku byla uložena, a proto tímto svým jednáním naplnil po všech stránkách veškeré zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák.

Především je třeba konstatovat, že vymezení povinností obchodníka s cennými papíry uvedené soudem prvního stupně v odůvodnění uvedeného rozsudku neodpovídá znění zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném v době jednání obviněného, které je mu kladeno za vinu (srov. § 47b cit. zákona o cenných papírech), a to zejména pokud jde o obecnou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek. Tato povinnost by mohla pro obchodníka vyplývat ovšem ze smlouvy, zejména z některé ze smluv zařazených v hlavě III zákona o cenných papírech upravující smlouvy o úschově, správě a uložení cenných papírů (srov. § 34 a násl. tohoto zákona).

Podle znění skutkové věty výroku o vině obviněného P. P. soud prvního stupně zřejmě dovozoval porušení povinnosti spravovat cizí majetek, konkrétně majetek poškozeného B. K., z povinnosti stanovené v čl. II. komisionářské smlouvy ze dne 21. 4. 1998. Komisionářskou smlouvu pro telefonickou komunikaci ze dne 21. 4. 1998 uzavřeli poškozený B. K. (komitent) a K., brokerský dům K., a. s., B. V čl. I. nazvaném „Předmět smlouvy“ se komisionář zavázal vyvíjet svým jménem na účet komitenta činnost směřující k dosažení koupě nebo prodeje cenných papírů na Burze cenných papírů P., a. s. (dále jen BCPP), v automatizovaném obchodním systému (dále AOS) a v RM - S., a v případě možnosti zařídit vlastním jménem na účet komitenta nákup nebo prodej cenných papírů (dále jen CP) za podmínek uvedených ve všeobecných podmínkách pro nákup a prodej CP na BCPP a ve všeobecných podmínkách pro nákup a prodej CP v RM - S. Komitent se zavazuje za tuto činnost komisionáři zaplatit smluvní odměnu. V čl. II. nazvaném „Práva a povinnosti smluvních stran“ se komisionář zavazuje, že se při výkonu činnosti podle čl. I. této smlouvy bude řídit pokynem komitenta, který je pro něj závazný a od kterého se lze odchýlit jen v případech uvedených v platných Všeobecných podmínkách obchodní společnosti K., s. r. o, pro nákup a prodej cenných papírů na BCPP, a. s., v AOS a ve Všeobecných podmínkách obchodní společnosti K., s. r. o, pro

nákup a prodej cenných papírů v RM - S, a. s. Při realizaci tohoto pokynu bude komisionář postupovat s odbornou péčí a usilovat o uspokojení pokynu komitenta. Komisionář je oprávněn realizací pokynu klienta pověřit třetí osobu.

Odhlédne-li se od obviněným pro úplnost v dovolání namítnuté skutečnosti, že článek II. komisionářské smlouvy, který je citován ve skutkové větě rozsudku Krajského soudu v Brně, odkazuje na platné Všeobecné podmínky obchodní společnosti K., s., r. o., která není smluvní stranou komisionářské smlouvy a je jiným subjektem než obchodník s cennými papíry, obchodní společnost K., brokerský dům K., a. s., což však nemá pro posouzení, zda citovaný článek II. stanoví povinnost obviněného spravovat cizí majetek, podstatný význam, je třeba uzavřít, že v tomto článku žádná smluvní povinnost opatrovat cizí majetek, konkrétně majetek poškozeného B. K., stanovena není, neboť zde se pouze uvádí, že komisionář se při výkonu činnosti podle čl. I. této smlouvy bude řídit pokynem komitenta, který je pro něj závazný.

Z ustanovení § 28 a násl. zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, upravujících komisionářskou smlouvu o obstarání koupě nebo prodeje cenného papíru, vyplývá, že se nejedná o smlouvu, která by sama o sobě nutně zakládala povinnost opatrovat nebo spravovat cenné papíry při zařizování jejich koupě nebo prodeje. Tomu odpovídá i zařazení této smlouvy do hlavy II zákona o cenných papírech upravující smlouvy o obstarání a zprostředkování koupě nebo prodeje cenného papíru, a nikoli mezi smlouvy podle hlavy III téhož zákona o smlouvách o úschově, správě a uložení cenných papírů (srov. § 34 a násl. cit. zákona o cenných papírech).

Je třeba souhlasit s dovoláním obviněného, že ve výroku o vině obviněného P. P., konkrétně ve skutkové větě tohoto výroku rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. 50 T 8/2004, není uvedena zákonem nebo smlouvou mu uložená povinnost opatrovat nebo spravovat majetek poškozeného B. K. Pro úplnost je třeba zdůraznit, že tuto povinnost nelze dovozovat jen z obecného poukazu na povinnosti obchodníka s cennými papíry, navíc bez odkazu na konkrétní ustanovení zákona nebo smlouvy, jak učinil shora uvedenou obecnou úvahou v odůvodnění svého rozsudku soud prvního stupně, přičemž v žádném směru ani nekonkretizoval „podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek“ ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zák., s výjimkou uvedeného článku II. citované komisionářské smlouvy, který však takovou povinnost z již uvedených důvodů nezakládal. Soud prvního stupně se pak také náležitě nevypořádal s námitkami obviněného uplatňovanými již v rámci obhajoby, že případně šlo o povinnosti obchodníka s cennými papíry K., brokerský dům K., a. s., B., a nikoli jeho vlastní, a to ani ve vztahu k jeho pracovnímu zařazení - ředitele pobočky. V daném případě pak podle popisu jednání obviněného nešlo z jeho strany o úkon vztahující se ke správě majetku, jak dovodil nesprávně ve výroku o vině soud prvního stupně, ale jednalo se podle tohoto výroku ze strany obviněného P. P. o svévolné nakládání s uvedenými cennými papíry poškozeného B. K. uloženými na jeho klientském účtu, ke kterým měl přístup v důsledku uzavřené komisionářské smlouvy ze dne 21. 4. 1998, a to bez souhlasu a vědomí tohoto poškozeného (přesně bez jeho pokynu k převodu těchto cenných papírů), když obviněný s tímto cizím majetkem nakládal jako s vlastním.

Ze shora uvedeného tedy vyplývá, že v jednání obviněného P. P. na základě skutkového zjištění učiněného Krajským soudem v Brně ve výroku o vině v rozsudku ze dne 9. 11. 2004, sp. zn. 50 T 8/2004, a blíže rozvedeného v jeho odůvodnění, nelze shledat naplněnou objektivní stránku trestného činu podle § 255 tr. zák., konkrétně znaku „poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek“, poněvadž obviněný tímto svým konáním popsaným ve výroku uvedeného rozsudku neporušil žádnou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, neboť mu taková povinnost ve smyslu uvedených skutkových zjištění nebyla podle zákona uložena ani jím nebyla v návaznosti na uvedenou komisionářskou smlouvu smluvně převzata. Z těchto důvodů jeho jednání podle uvedeného skutkového zjištění nenaplnilo skutkovou podstatu trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1 tr. zák.

V souladu s tímto závěrem je i úvaha odvolacího soudu v odůvodnění rozsudku ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. 5 To 12/2005, kde k tomu uvedl: „Soud prvního stupně kvalifikoval jednání obviněného podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák. Je však třeba konstatovat, že v dané věci bylo zjištěno, že sám poškozený nedal žádný takový pokyn, na základě kterého by byl obviněný oprávněn s jeho cennými papíry nakládat. Nabízí se tak otázka, zda jednání obviněného nemělo být správně posouzeno ve smyslu ustanovení § 248 tr. zák. (pokud by příslušné cenné papíry byly společnosti K. svěřeny a obviněný, jako ředitel pobočky, s nimi neoprávněně nakládal zjištěným způsobem), případně podle § 247 tr. zák. (pokud by akcie žádným způsobem poškozený nesvěřil společnosti K. a obviněný se jako ředitel pobočky zjištěným způsobem akcií zmocnil a způsobil tak poškozenému škodu).“ Podle názoru odvolacího soudu je však „řešení této otázky mimo rámec tohoto řízení, neboť při těchto úvahách a závěrech o jiné právní kvalifikaci jednání obviněného by došlo k porušení zákazu zásady reformationis in peius, neboť takovéto posouzení jednání obviněného by bylo nepochybně přísnější, a v tomto směru zde absentuje opravný prostředek podaný ze strany státního zástupce, byť intervenující zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci se výše uvedenými úvahami rovněž zabýval.“ Proto je nutno se podle názoru odvolacího soudu ztotožnit se závěry soudu prvního stupně, i pokud jde o právní posouzení jednání obviněného.

S těmito závěry odvolacího soudu však není možno souhlasit. Zákaz reformationis in peius (zákaz změny k horšímu) v odvolacím řízení upravuje ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř., podle něhož může odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného, přičemž ve výroku o náhradě škody tak může učinit i na podkladě odvolání poškozeného. Z tohoto ustanovení vyplývá, že pro řešení otázky, zda by došlo jinou právní kvalifikací skutku k porušení zákazu reformationis in peius (zákazu změny k horšímu), je nezbytné jednoznačně vyřešit, jaký trestný čin (včetně příslušných okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby) by při správném právním posouzení shora popsané jednání obviněného naplnilo, neboť jen tak lze odpovědně posoudit, zda se zákaz reformationis in peius v konkrétním posuzovaném případě uplatní. Zákaz reformationis in peius se nevztahuje na samotné řízení, ale na jeho výsledek, tedy na rozhodnutí. Postavení obžalovaného je třeba hodnotit v celém rozsahu rozsudku a jeho následků. Posouzení, zda při rozhodování odvolacího soudu (srov. § 259 odst. 3, větu druhou, tr. ř.) nedochází k porušení zákazu reformationis in peius, nemusí být (a zpravidla ani nebývá) jednoduchou záležitostí. Pečlivé posouzení a náležité odůvodnění každého takového rozhodnutí je zde zvláště důležitým požadavkem. Těmito závěrům vyplývajícím z citovaného ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. neodpovídá zejména závěr odvolacího soudu, že řešení otázky, zda jednání obviněného při pochybnostech o naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák. nemělo být správně posouzeno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. nebo trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák., je mimo rámec tohoto řízení, neboť při těchto úvahách a závěrech o jiné právní kvalifikaci jednání obžalovaného by došlo k porušení zásady zákazu reformationis in peius. Jak již bylo uvedeno, zákaz reformationis in peius se nevztahuje na samotné řízení, ale na jeho výsledek, tedy jinak řečeno, uvedený zákaz se nevztahuje na možnost zvažovat jinou přísnější právní kvalifikaci jednání obviněného zejména za situace, kdy jsou zde pochybnosti o naplnění znaků trestného činu, pro který byl obviněný odsouzen, ale na rozhodnutí odvolacího soudu o vině obviněného takovým přísnějším trestným činem. Z toho vyplývá, že odvolací soud je naopak povinen takovou úvahu provést a teprve, pokud dospěje k závěru, že jednání obviněného popsané ve výroku o vině napadeného rozsudku naplňuje při zachování totožnosti skutku znaky jiného přísnějšího trestného činu, může s odkazem na ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnout. Pokud pak nemá dostatek podkladů pro takovou úvahu v provedeném dokazování a na základě něho ve skutkovém zjištění soudu prvního stupně, musí dokazování buď sám podle § 263 odst. 6, 7 tr. ř. doplnit, anebo je povinen napadený rozsudek podle § 258 tr. ř. zrušit a ve smyslu § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátit soudu prvního stupně, který pak dokazování v potřebných směrech podle pokynů odvolacího soudu doplní, přičemž při dalším rozhodování je vázán ve smyslu § 264 odst. 2 tr. ř. zákazem reformationis in peius

ve stejném rozsahu jako odvolací soud.

Jiný postup odvolacího soudu je v rozporu s ustanovením § 2 odst. 5, 6, § 220, § 258, § 259 a § 263 tr. ř., nehledě k tomu, že porušuje i právo obviněného na obhajobu ve smyslu § 2 odst. 13 tr. ř. Při uvažované změně právní kvalifikace, byť se tato případně s ohledem na zákaz reformationis in peius ve smyslu § 259 odst. 4 tr. ř. bezprostředně neprojeví v použité právní kvalifikaci ve výroku odsuzujícího rozsudku, je třeba umožnit obhajobě výkon práva vyjádřit se k takto změněné právní kvalifikaci, včetně jejího práva navrhnout z tohoto důvodu nové důkazy, které by i mohly nakonec zpochybnit možnost aplikovat tuto novou právní kvalifikaci na daný skutek, a to včetně ověření subjektivní stránky jednání tak, aby bylo možné spolehlivě posoudit, že nebyla porušena ústavní zásada nullum crimen sine lege (čl. 39 Listiny základních práv a svobod; srov. i nálezy Ústavního soudu pod sp. zn. [I. ÚS 639/03](#), [IV. ÚS 182/04](#), [I. ÚS 125/04](#) atd.). Taková v úvahu přicházející právní kvalifikace je totiž v případě, v němž se uplatní zákaz reformationis in peius, rozhodujícím podkladem pro odsuzující rozsudek s mírnější právní kvalifikací jednání obviněného, jako by tomu bylo v posuzovaném případě, pokud by soud v dalším řízení dospěl k závěru, že jednání obviněného mělo být správně posouzeno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. nebo trestný čin krádeže podle § 247 tr. zák.

K tomu je třeba připomenout, že rozhodování o řádném opravném prostředku (odvolání proti odsuzujícímu rozsudku) se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv obviněného a tato jeho ústavně i trestním řádem garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) v rámci řízení o všech opravných prostředcích (srov. nálezy Ústavního soudu pod sp. zn. [I. ÚS 55/04](#) a [I. ÚS 125/04](#)). Podle § 33 odst. 1 tr. ř. má totiž obviněný právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a k důkazům o nich, může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky, atp.

S ohledem na výše uvedené důvody Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nalézací soud pochybil, když v jednání obviněného P. P. shledal porušení povinnosti opatrovat či spravovat cizí majetek jako jednoho ze znaků skutkové podstaty trestného činu podle § 255 tr. zák., aniž by tuto skutečnost náležitým způsobem vyjádřil ve skutkové větě výroku o vině v odsuzujícím rozsudku. Odvolací soud pak toto pochybení nenapravit, i když si tuto okolnost a z toho vyplývající neodůvodněnost právní kvalifikace provedené nalézacím soudem uvědomil, avšak v důsledku jen obecného poukazu na možné posouzení jednání obviněného jako trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. nebo trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák. a na to navazující případné porušení zásady zákazu reformationis in peius se nakonec ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, aniž by jednoznačně s ohledem na provedené dokazování a skutkové závěry z něj vyplývající vyjádřil, zda se obviněný dopustil trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. nebo trestného činu krádeže podle § 247 tr. zák.

Ze shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší soud po přezkoumání právní kvalifikace v návaznosti na skutková zjištění, která byla učiněna nalézacím soudem a potvrzena odvolacím soudem, k závěru, že byl naplněn dovolatelem uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť nalézací soud nesprávně právně posoudil skutek uvedený ve výroku o vině obviněného, zejména z hlediska, zda vůbec a případně z čeho mu vyplývala povinnost opatrovat či spravovat cizí majetek, a odvolací soud odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl, aniž by toto pochybení v právní kvalifikaci skutku napravil (srov. § 265b odst. 2 písm. l/, i. f., tr. ř.).

Na základě těchto závěrů Nejvyšší soud shledal, že podané dovolání je důvodné, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. 5 To 12/2005, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Za podmínek uvedených v § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. bylo o zrušení napadeného rozhodnutí a o přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí rozhodnuto v neveřejném zasedání.

Tímto rozhodnutím se trestní věc vrací do odvolacího řízení před Vrchním soudem v Olomouci, který při novém projednání věci si především ujasní možnosti posouzení dovolatelova zjištěného jednání z hlediska správné právní kvalifikace, a to nejenom z hlediska již shora uvedených trestných činů, ale i např. v úvahu přicházejícího trestného činu neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 tr. zák.

V této souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že shora citovaná komisionářská smlouva pro telefonickou komunikaci ze dne 21. 4. 1998, uzavřená mezi poškozeným B. K. a obchodní společností K., brokerský dům K., a. s., se na základě dohody účastníků řídila ustanoveními § 28 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (viz č. l. 155 spisu). Nicméně s ohledem na znění § 28 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (ve znění účinném v době uzavření smlouvy), lze dovodit, že oba účastníci měli na mysli ustanovení § 28 a násl. zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, upravující komisionářskou smlouvu o obstarání koupě nebo prodeje cenného papíru, a to vzhledem k obsahu této komisionářské smlouvy a ke vztahu uvedených ustanovení o komisionářské smlouvě v zákoně o cenných papírech k ustanovením § 577 a násl. obchodního zákoníku o smlouvě komisionářské (závazkové vztahy z úplatných smluv týkajících se cenných papírů jsou tzv. „absolutními obchody“ ve smyslu § 261 odst. 3 písm. c/ obchodního zákoníku).

Jak je uvedeno v ustanovení § 28 zákona o cenných papírech (ve znění účinném v době uzavření smlouvy), komisionářskou smlouvou o obstarání koupě nebo prodeje cenného papíru se zavazuje komisionář, že zařídí vlastním jménem pro komitenta a na jeho účet koupí nebo prodej cenného papíru, nebo že uskuteční činnost k dosažení tohoto výsledku, a komitent se zavazuje zaplatit za to úplatu. Tato smlouva musí mít písemnou formu. Nestanoví-li tento zákon jinak, řídí se smlouva komisionářská a právní vztahy z ní vzniklé ustanoveními obchodního zákoníku (§ 577 a násl. obchodního zákoníku). Z ustanovení § 32 zákona o cenných papírech, jakož i z korespondujícího ustanovení § 583 obchodního zákoníku s přihlédnutím k ustanovení § 89 odst. 13, věta druhá, tr. zák. (ve znění novely provedené zákonem č. 253/1997 Sb., účinné od 1. 1. 1998), podle kterého se „ustanovení o věcech vztahují i na cenné papíry,“ vyplývá, že cenné papíry mohou být komisionáři svěřeny. Přitom je třeba zdůraznit, že ustanovení § 89 odst. 13 tr. zák. nerozlišuje na rozdíl od příslušných ustanovení zákona o cenných papírech listinné cenné papíry a zaknihované cenné papíry, a proto mohou být i zaknihované cenné papíry předmětem trestně postižitelného jednání jako věci, a to zejména majetkových trestných činů, které používají pojem věci, tedy trestných činů krádeže podle § 247 tr. zák., zpronevěry podle § 248 tr. zák., neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 tr. zák. atd.

Aniž by Nejvyšší soud chtěl předjímat další postup odvolacího soudu při projednávání této věci, považuje za nutné dodat, že není vyloučeno, aby odvolací soud postupoval ve veřejném zasedání podle § 263 odst. 6 a 7 tr. ř. a sám doplnil dokazování potřebnými důkazy, zejména výsledkem poškozeného B. K. Tento výslech je třeba s přihlédnutím k uvedenému právnímu názoru Nejvyššího soudu zaměřit na skutečnost, zda spolu s uzavřením předmětné komisionářské smlouvy ze dne 21. 4. 1998 byly jím společnosti K., brokerský dům K., a. s., svěřeny předmětné akcie společnosti W. C. p., a. s., uložené na jeho klientském účtu, případně i za jakým účelem se tak stalo. Toto zjištění má s přihlédnutím k již provedeným důkazům rozhodující význam z hlediska v úvahu přicházejících právních kvalifikací jednání obviněného P. P.

Následně je třeba doplnit i výslech obviněného P. P., jemuž ve smyslu shora uvedených právních závěrů musí být dána možnost se v rámci doplnění výpovědi vyjádřit ke všem v úvahu přicházejícím právním kvalifikacím jeho jednání, včetně práva navrhnout nové důkazy, které by i mohly nakonec zpochybnit možnost aplikovat kteroukoli z nich na daný skutek, a to včetně ověření subjektivní stránky jednání tak, aby bylo možné spolehlivě posoudit, že nebyla porušena ústavní zásada nullum

crimen sine lege. Tato povinnost vyplývá i z ustanovení § 92 odst. 2 tr. ř., podle kterého musí být obviněnému dána možnost se k obvinění podrobně vyjádřit, zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou předmětem obvinění, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy. Toto obecné ustanovení o výslechu je třeba aplikovat nejen na první výslech obviněného poté, co mu bylo obvinění usnesením o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. vzneseno, ale i na každý další jeho výslech, zejména pokud dojde s ohledem na vývoj projednávání věci a provedené dokazování ke změně obvinění, a to i pokud jde o právní kvalifikaci skutku (srov. § 190 odst. 1, 2, § 225 odst. 2 a § 259 odst. 5 písm. b/ tr. ř.). V návaznosti na tyto Nejvyšším soudem nařízené procesní úkony bude třeba vykonat i další úkony, jejichž provedení se ukáže nutným k odstranění vad rozhodnutí napadeného dovoláním nebo řízení mu předcházejícího.

Pouze pro úplnost je třeba uvést, že při novém projednání a rozhodnutí věci je Vrchní soud v Olomouci povinen se řídit ustanovením § 265s tr. ř., podle kterého je orgán činný v trestním řízení, jemuž věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí, vázán právním názorem, který vyslovil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí bylo zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (zákaz reformationis in peius).